Rättfärdiggörelse och påsk

Biblion, påskdagen 12.4.2009
S:t Johannes ev-luth. församling/OÖ

Hur förhåller sig långfredagens händelse på korset till uppståndelsen på påskdagens morgon? Vad hände i Guds hjärta på påskdagens morgon, jämfört med långfredagen? Ändrades hans sinnelag mot världen?

Låt oss se på några av de bibliska vittnesbörden. Samtidigt får vi också försöka slå fast innebörden i några av de grundbegrepp som finns i dessa bibelställen och se hur de förhåller sig till varandra.

De termer som vi framför allt behöver studera är

- rättfärdiggörelse
- försoning
- syndernas förlåtelse.

1 Rättfärdiggörelse – försoning

a) Rom 5:9–10: *När vi nu står som **rättfärdiga genom hans blod**, hur mycket säkrare skall vi då inte genom honom bli frälsta från vredesdomen. Ty om vi, medan vi var Guds fiender, blev **försonade** med Gud **genom hans Sons död**, hur mycket säkrare skall vi då inte bli frälsta genom hans liv, när vi nu är försonade.*

Här möter vi de båda nyckelbegreppen i samma kontext. I v 9 är termen rättfärdig, i v 10 försonad. V 9 kopplar till Jesu blod, v 10 till hans död. Det är samma sak. Att tala om Jesu blod är nämligen en synonym till att beskriva Jesu ställföreträdande lidande och död för våra synder.

Båda verserna talar om något som har skett (ni står som rättfärdiga, vi blev försonade), dvs objektivt, före oss, och om något som kommer (frälsta, med tyngdpunkt på det som ska ske inför domen) i en personlig betydelse.

Det är svårt att upptäcka något som skulle skilja de här begreppen åt.

b) 2 Kor 5:18–19: *Allt kommer från Gud, som har **försonat oss med sig själv** genom Kristus och gett oss **försoningens tjänst**. Ty Gud var i Kristus och **försonade världen med sig själv**. Han **tillräknade inte** människorna deras **överträdelser**, och han har anförtrott åt oss **försoningens ord**.*

Här används begreppet försoning både om det som har skett – objektivt – och om det som ska delas ut personligt: försoningens tjänst, försoningens ord. Det är det budskap som går ut i världen för att förkunna att försoning har skett.

Den objektiva försoningens objekt (föremål) är världen. Det är exakt samma budskap som i 1 Joh 2:2:

Och han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens.

2 Att förlåta synder

2 Kor 5:19 använder ett annat begrepp: *tillräknade inte överträdelser*. För att ytterligare belysa den termen ska vi se på Rom 4:5–7:

*Men den som utan att bygga på gärningar tror på honom som förklarar den ogudaktige rättfärdig, honom räknas hans tro till rättfärdighet. Därför prisar också David den människa salig, som Gud tillräknar rättfärdighet utan gärningar: **Saliga är de, vilkas överträdelser är förlåtna och vilkas synder är överskylda. Salig är den man som Herren inte tillräknar synd.***

David använder i Ps 32 tre parallella termer: ”överträdelser är förlåtna”, ”synder är överskylda”, ”inte tillräknar synd”. De är helt synonyma och hör samman med de föregående ”att tillräkna rättfärdighet”, och med att ”förklara rättfärdig”. Slutsats: Att *inte tillräkna överträdelser* är det samma som att *förlåta synderna*.

3 Vad skedde på långfredagen?

Hebr 9:12: *... gick han [Kristus] en gång för alla in i det allra heligaste, inte med bockars och kalvars blod utan med sitt eget blod, och **vann en evig återlösning**.*

> Hebr 9: 26: *Men nu har han trätt fram en gång för alla vid tidernas slut för att* ***genom sitt offer utplåna synden****.*

> Joh 1:29: *Se Guds lamm, som* ***tar bort världens synd****.*

Hebreerbrevet visar hur de bestämmelser om årliga offer, som föreläggs för den stora försoningsdagen, blir uppfyllda på långfredagen. Här används termen *återlösning*, som beskriver en betalning för gisslan, eller en slav (*lösepenning*).

Genom våra synder har vi blivit slavar under djävulen. Vi är tagna till gisslan. För att bli fria krävs en lösepenning. Till det duger ingen syndig människas insatser. Det krävs att Gud själv offrar sig i döden för oss. Ps 49:8:

> *Men sin broder kan ingen friköpa, eller ge Gud lösepenning för honom. För dyr är lösen för hans själ.*

Det står i sammanhanget att det är omöjligt att blod från tjurar och bockar skulle kunna ta bort synd. Att djuroffer påbjöds har alltså en förebildande funktion. Det verkliga offret var Jesus. Det var i kraft av hans kommande offer som Gud förlät synderna i det gamla förbundet. Att Jesus gav sitt liv för världen uttrycks på ett annat sätt med att han utgöt sitt blod.

Johannes Döparen säger klart att objektet för detta offer var hela världen. När Jesus hade fullbordat sitt verk var hela världens syndaskuld betald.

4 Vad skedde på påskdagen?

> 1 Kor 15:14, 17: *Men* ***om Kristus inte har uppstått****, då är vår predikan meningslös och er tro meningslös. ... Men om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös och ni är* ***ännu kvar i era synder****.*

Att Jesus uppstod är helt grundläggande för vår kristna tro. Utan denna händelse saknas ett avslut av Jesu verksamhet. Den skulle ha blivit på hälft om han inte hade uppstått. Då skulle det vara meningslöst att predika evangelium, för då skulle inte profetiorna i Gamla testamentet ha gått i uppfyllelse. Vi skulle inte kunna säga: ”Det är fullbordat.” Då skulle inte frukterna av Jesu rättfärdiga liv ha välsignat världen och han skulle ha förblivit i dödens våld.

> Rom 4:25: *... han som utlämnades för våra synders skull och* ***uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull****.*

Vi ska se närmare på den här versen lite längre fram. Men redan nu ska vi konstatera den parallell som står här: *för ... skull*. Termen kan uppfattas både kausalt och finalt: kausalt innebär orsak, och är helt uppenbar i det förra ledet: Jesus utgavs på grund av vår synd, dvs. vår synd är orsak till att han utgavs.

Då ligger det nära till hands att också det andra ledet ska läsas likadant: Jesus uppväcktes på grund av vår rättfärdiggörelse, dvs. rättfärdiggörelsen är orsak till att han uppväcktes.

Så läser också många exegeter texten. Men det finns också andra som tvekar att göra så, eftersom man tycker det är omöjligt. Man placerar nämligen rättfärdiggörelsen till det ögonblick när en människa kommer till tro och får sina synder förlåtna. Då går det inte att göra detta till orsak till Jesu uppståndelse!

5 Centrala termer

Innan vi går vidare och ser närmare på den här frågan ska vi ställa upp de centrala termernas definition:

- **försoning**: två stridande parter kommer överens, förlikning
- **soning**: gottgörelse betalas för skuld
- **återlösning**: betalning för gisslan, friköp
- **rättfärdig**: från rättssammanhang (jfr ”tingsrätt”), en anklagad blir frikänd, förklarad oskyldig
- **rättfärdiggörelse**: friförklaring

De två stridande parterna är Gud, som är helig och ren och inte kan fördra gemenskap med synd, och på den andra sidan vi, som genom Adams synd blivit djävulens barn och är fulla av orenhet. Genom försoningen är friden återställd. Fred har slutits.

För att denna försoning ska kunna komma till stånd måste synden sonas, gottgöras. Det har skett genom att Jesus betalade lösepenning. Han ”återlöste oss från synden, döden och djävulens våld genom sitt heliga och dyra blod, och sitt oskyldiga lidande och sin död.” (Luther i förklaringen till 2. trosartikeln.)

En synonym term till rättfärdiggöra är *förklara rättfärdig* eller att *inte tillräkna synd*. Det är inte det samma som att i sitt väsen bli rättfärdig eller ren från synd, fastän den svenska termen tyvärr kan uppfattas så. *Rättfärdiggörelse* är i grunden en rättslig term: att bli frikänd i rätten.

Vi ser på ett par figurer som sätter termerna i samband mellan Kristi död och uppståndelse.

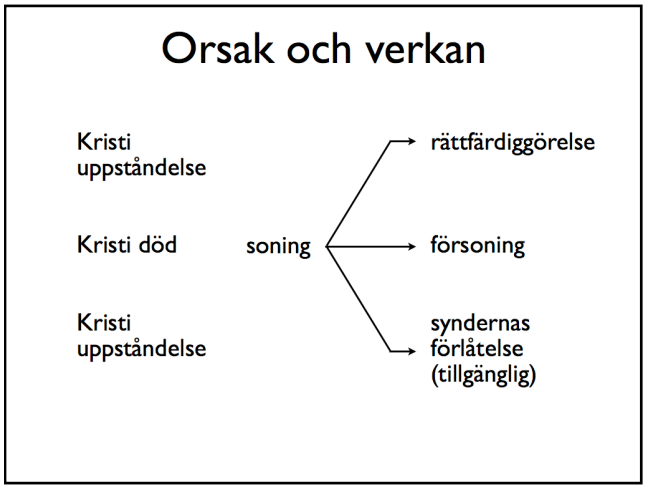

Kristus har genom sin död *sonat* hela världens synder. Detta uttrycks i relationen mellan Gud och människor som *försoning*. På grund av detta är världen frikänd från sin skuld, vilket får sin bevisning i Kristi uppståndelse. Syndernas förlåtelse är alltså vunnen för hela världen.

6 Objektivt och subjektivt

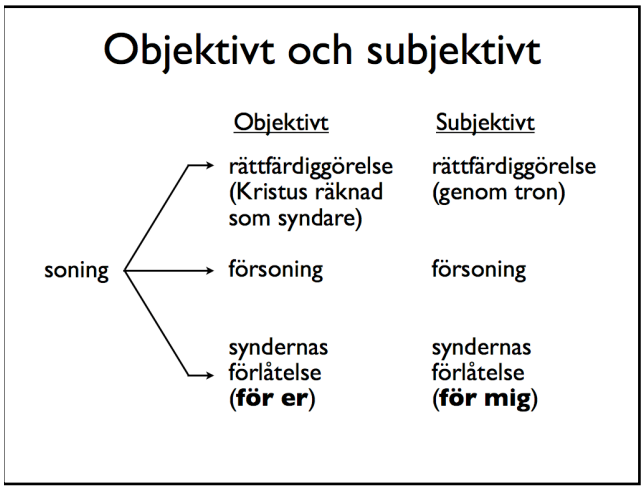

Vem är det som blir frikänd, friförklarad? Objektivt sett är hela världen föremål för Guds handlande i Kristus, eftersom Kristus räknades som syndare. Därför kan syndernas förlåtelse ”*predikas för er*” (t.ex. Apg 13:38). Det är ett objektivt faktum som redan finns för handen.

När denna förkunnelse når människan skapar Guds Ande tro ”när och var det behagar Gud” (CA V). Genom denna tro blir den enskilda människan frikänd från sina synder, dvs. rättfärdigjord genom tron. Då har syndernas förlåtelse, som ”predikas för er” blivit syndernas förlåtelse ”för mig”. Då kan man också säga, att detta budskap är ett försoningens ord för denna människa, eftersom det skapar frid med Gud.

7 Det saliga bytet

Det finns ytterligare ett par begrepp som vi har orsak att studera:

Att Jesus levde ett syndfritt liv, frestad i allt, men utan synd, brukar man kalla *Kristi aktiva lydnad*, eller Kristi *görande* lydnad. Han fullgjorde aktivt lagen i vårt ställe och blev vår rättfärdighet.

När Jesus led och dog tog han emot piskslag och hån, och utstod allt tåligt som ett lamm, som är tyst inför dem som klipper det. Han led passivt, det var andra som agerade. Det var *Kristi passiva lydnad*, eller hans *lidande* lydnad.

Det här gjorde han i vårt ställe. Du och jag skulle leva ett heligt liv. Det kan vi inte. Jesus har levt det i vårt ställe. Du och jag borde ha straffats för

våra synder. Det skulle betyda helvetet. Men det ville Gud inte att vi skulle behöva lida, för han älskar oss och vill ha oss till sig. Därför led Jesus i vårt ställe. Han bytte med oss. Han tog våra synder, och han gav oss sin rättfärdighet.

8 Den allmänna rättfärdiggörelsen

Låt oss nu se närmare på Rom 4:25, som har blivit föremål för olika tolkningar och översättningar.

- hós paredóthä **dià** tà paraptåmata hämån kai ägérthä **dià** tän dikaiåsin hämån. (grek)
- han som utlämnades **för** våra synders **skull** och uppväcktes **för** vår rättfärdiggörelses **skull**. (SFB)
- honom som blev överlämnad åt döden **för** våra överträdelsers **skull** och uppväckt **för** att vi **skulle bli** rättfärdiggjorda. (Hedegård)
- Who was delivered **for** our offences, and was raised again **for** our justification. (KJV)
- han som ble gitt **for** våre overtredelser og oppreist **til** vår rettferdiggjørelse. (N 88)

Av två översättningar ser vi en tendens att bryta upp parallellen som är tydlig i grekiskan genom *dià*: för ... skull. David Hedegård går längst. Seth Erlandsson skriver att Hedegård ångrade sig under sina sista år och gärna skulle ha reviderat sin översättning. Här kan han inte tänka sig att rättfärdiggörelsen i Kristus gäller hela världen.

Den norska översättningen öppnar också för tanken att rättfärdiggörelsen endast möjliggörs genom Kristi uppståndelse.

Den naturliga läsningen är att *dià* ska läsas lika i båda leden, alltså kausalt, som orsak till utgivandet resp. rättfärdiggörelsen. Då betyder Kristi uppståndelse att vi får ett bevis på att den allmänna amnestin har utfärdats: skulden är betald, här är kvittot, var så goda!

Det finns dock ett exempel, i Rom 11:28, som brukar framhållas som ett exempel där motsvarande paralleller tycks ha olika betydelse. (Den som är intresserad av en diskussion, se Kyrkpressens bloggportal, H Pihlajamaas blogg ”Rom 4:25” från 28.2.2009 jämte hänvisningar.)

Vi kan ännu citera Gezelierna bibelverk:

> # Gr.: "och för wår rättfärdiggörelses skull uppwäckt". Genom denna sin segers kraftiga wittnesbörd skulle Han *framföra i ljuset den för oss af Honom förwärfwade rättfärdigheten*, samt meddela och tillegna den alla trogna. Phil. 3: 8, 9, såsom ock Gud genom Christi uppwäckande bewisat, att Han hade *antagit sin Sons död till en fullkomlig betalning för wåra synder* och will anamma Hans fullkomliga lydnad för alla, som tro på Honom till rättfärdighet, Apg. 2: 24, 32, 36; 5: 30, 32; 13: 38, 39; fördenskull, ehuru Christi lydnad och död kunde fullkomligt jemte wår orättfärdighets försoning upprätta den sannskyldiga rättfärdigheten, k. 5: 10, 18, 19, så kan likwäl icke, ej heller bör Hans uppståndelse uteslutas ifrån den åt oss förwärfwade rättfärdighetens förtjenst, k. 8: 11, 34; 10: 9; 2 Cor. 5: 14, 15, ty Christi kraft, som uppstod, Phil. 3: 10, gör att Hans död utplånar synderna, underkufwar döden och gifwer lif, k. 8: 2, 10, 11; Eph. 1: 19, 20; Col. 2: 12, 13, 15, såsom *Hans uppståndelse bewisar, att Han fullkomligt öfwerwunnit döden och djefwulen och försonat synden*, hwilkens lön är döden, k. 6: 23; se 1 Cor. 15: 17, 18, 54-57; Ebr. 2: 14, 15. Derföre sammanfogar apostelen här, talande om wår rättfärdighets grund, Christi lidande och uppståndelse, se 1 Pet. 1: 21, icke uteslutande Hans fullkomliga lydnad, k. 5: 18, 19; Gal. 4: 4, utan betecknar sålunda *hela Christi förtjenst*, som med sin lydnad, pina, död och uppståndelse förskaffat en *fullkomlig*, ja, en *öfwerflödande betalning för hela werldens synder*, k. 5: 20; 14: 9; 1 Cor. 1: 30; Phil. 1: 21.

Även om G. inte använder begreppet allmän rättfärdiggörelse framställs saken klart: *en fullkomlig betalning för hela världens synder*.

Ytterligare ett centralt ställe är Rom 5:18–19, men vi måste här gå förbi det stället.

Frågan är: får jag tro att mina synder är förlåtna, min syndaskuld är betald? Eller blir de förlåtna först när jag gör något själv? För frälsningsvissheten är det mycket viktigt att evangeliet kan

proklameras: att det redan har skett, för att det ska ge mig tron.

Det är detta budskap som skapar tron, när och var det behagar Gud. Därför ska det predikas i Ande och kraft. Därför är predikan om uppståndelsen så viktig. Det för oss personligen in i det som har gjorts för hela världen. Och utan den personliga tron har vi ingen del i Kristus, vår synd är inte förlåten utanför Kristus. Det ska vi ännu komma tillbaka till.

9 Dopet till Kristus

I vår otro har vi svårt att ta till oss det som är objektivt, för alla. Hur ska jag veta att det gäller mig?

Gud förstår det här och har gett ett hjälpmedel: dopet.

> Rom 6:3–4: *Eller vet ni inte att vi alla som har blivit döpta till Kristus Jesus har blivit* ***döpta till hans död****? Vi är alltså genom dopet till döden* ***begravda med honom****, för att också vi skall* ***leva det nya livet****, liksom Kristus* ***uppväcktes*** *från de döda genom Faderns härlighet.*

Gud har försett oss med ett konkret och synligt bevis för att det som Jesus har gjort gäller just oss personligen. I vårt dop fördes vi genom tid och rum till korset och blev ett med honom som var fastspikad på korset. Där dränktes våra synder i hans blod. När Jesus uppstod var vi med och uppstod till ett liv i hans gemenskap.

> Rom 6:5–7: *Ty är vi förenade med honom genom en* ***död som hans****, skall vi också vara förenade med honom genom en* ***uppståndelse som hans****. Vi vet att vår gamla människa har blivit korsfäst med Kristus, för att syndens kropp skall berövas sin makt, så att vi inte längre är slavar under synden. Ty den som är död är* ***friad från synd****.*

Det här är också vår kristna förpliktelse. I vårt dop klädde han oss i Kristi rättfärdighet. Så ska vi också leva i den rättfärdigheten.

> Kol 3:12: *Klä er därför som Guds utvalda, heliga och älskade, i innerlig barmhärtighet, godhet, ödmjukhet, mildhet och tålamod.*

10 I Guds hjärta

Rosenius har i en känd sång ett par uttryck som kan ge upphov till frågor:

> *Den stund vi var ovänner vår Gud försonad blev. – Men nu jag lärt beakta: det skiftar ej hos Gud.*

Vad skedde i Guds hjärta när Jesus dog för våra synder? Var han tidigare vred över synden, och nu blev han välsinnad mot världen? Hur är det då med den som inte tror och tar emot budskapet? Finns Guds vrede kvar?

Ja, det står ju i Rom 3:36 att Guds vrede blir kvar över den som inte lyder Sonen. Hur kan då Guds vrede vara borta och Gud är försonad, samtidigt som hans vrede finns kvar?

11 Lag och evangelium

Siegbert W. Becker har i ett föredrag, som också finns i en bok, *Skriften och saligheten*, ställt upp en bra modell för att förklara det här.

Lag	Evangelium
• Gud hatar syndaren	• Gud älskar syndaren
• Guds vrede vilar över syndaren	• Guds välbehag vilar över syndaren
• **utan Kristus**	• **i Kristus**

Guds ord består av två delar: lag och evangelium. I lagen talar Gud om vad vi ska göra enligt Guds heliga vilja. I evangelium talar han om vad han har gjort och gör i sin kärlek till oss.

I lagen förklarar Gud att han hatar syndaren och att hans vrede vilar över syndaren när han är *utanför Kristus*.

I evangelium berättar han att han älskar syndaren och låter sitt välbehag vila över honom *i Kristus*.

Det här går inte ihop i vårt förstånd. Det enda stället där det går ihop är vårt hjärta, när Anden tillämpar lagen och evangelium och ger oss tron.

Det är därför som vi inte kan använda vårt förstånd till det här. Det är paradoxalt. Det är bara Guds Ande som kan förklara det.

Gud give att han skulle ge oss en full glädje och tröst i att Jesus Kristus har dött och uppstått i vårt ställe, för att vi skulle få leva med honom i rättfärdighet och helighet.

Fil 3:7–11: *Men allt det som var en vinst för mig räknar jag nu som förlust för Kristi skull. Ja, jag räknar allt som förlust, därför att jag har funnit det som är långt mer värt: kunskapen om Kristus Jesus, min Herre. För hans skull har jag förlorat allt och räknar det som avskräde för att jag skall vinna Kristus och bli funnen i honom, inte med min egen rättfärdighet, den som kommer av lagen, utan med den som kommer genom tro på Kristus, rättfärdigheten från Gud genom tron. Då känner jag Kristus och kraften från hans uppståndelse och delar hans lidanden genom att bli lik honom i en död med honom, i hoppet om att nå fram till uppståndelsen från de döda.*

Amen.

Litteratur:

Finn Rønn Pedersen; C.O. Rosenius og læren om universel retfærdiggørelse, DBI, Köpenhamn 1990

Siegbert W. Becker: Skriften och saligheten; Biblicum 1972

Syttyneitä sydämiä, Simo Kivirannan 60- ja Sakari Korpisen 50-vuotisjuhlakirja; Concordia 1996